

Sygn. akt III U 40/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 czerwca 2021r.

Sąd Okręgowy w Suwałkach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	<i>sędzia Danuta Poniatowska</i>
Protokolant:	<i>Marta Majewska-Wronowska</i>

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 28 czerwca 2021r. w Suwałkach

sprawy **K. D.**

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o zwrot nienależnie pobranych świadczeń

w związku z odwołaniem K. D.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

z dnia 29 października 2020 r. znak (...)

1. zmienia zaskarżoną decyzję i stwierdza, że K. D. nie pobrał nienależnego świadczenia za okresy od 1 lutego 2019r. do 28 lutego 2019r. i od 1 sierpnia 2019r. do 31 sierpnia 2019r. i nie jest zobowiązany do jego zwrotu;

2. oddala odwołanie w pozostałym zakresie.

Sygn. akt III U 40/21

UZASADNIENIE

Decyzją z 29.10.2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B., powołując się na przepisy art. 138 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz.U. z 2020 r. poz. 53 ze zm.), stwierdził, że K. D. pobrał nienależne świadczenia za okresy od 1.02.2019 r. do 28.02.2019 r., 1.05.2019 r. do 31.05.2019 r. i od 1.08.2019 r. do 31.08.2019 r. z tytułu renty socjalnej, z uwagi na osiągnięcie przychodu w danych miesiącach powyżej 70% przeciętnego wynagrodzenia. Zobowiązał K. D. do zwrotu nienależnie pobranych w tym okresie świadczeń w łącznej kwocie (...)zł.

W odwołaniu od tej decyzji K. D. domagał się odstąpienia od żądania zwrotu świadczenia. Wskazał, iż niezasadnie do jego przychodu wliczono ekwiwalent za pranie odzieży roboczej. Po jego pominięciu, w lutym i sierpniu 2019 r. jego wynagrodzenie nie przekroczyło dopuszczalnej kwoty, natomiast w maju przekroczyło tylko o kwotę (...)zł, a jest zobowiązany do zwrotu (...)zł.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Podtrzymał podstawy skarżonej decyzji.

Sąd ustalił, co następuje:

K. D. (ur. (...)) jest uprawniony do renty socjalnej, przyznanej decyzją z 29.11.2012 r., począwszy od 1.10.2012 r., to jest od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek.

Wydana w sprawie decyzja o przyznaniu prawa do renty socjalnej w pouczeniu w pkt V zawiera informacje dotyczące okoliczności, w których renta socjalna ulega zawieszeniu, a w pkt VI zobowiązanie do powiadomienia organu rentowego o tych okolicznościach. Ponadto w pouczeniu decyzji zawarta jest również definicja nienależnie pobranych świadczeń (pkt III).

W dacie składania wniosku o prawo do renty socjalnej i nadal, K. D. pozostawał w zatrudnieniu w Zakładzie(...) w S..

W związku z zobowiązaniem organu rentowego, płatnik składek złożył 20.10.2020 r. zaświadczenie o przychodzie brutto K. D.. Analiza tego zaświadczenia spowodowała wydanie zaskarżonej decyzji, w której organ rentowy stwierdził, że K. D. pobrał nienależne świadczenia za okresy od 1.02.2019 r. do 28.02.2019 r., od 1.05.2019 r. do 31.05.2019 r. i od 1.08.2019 r. do 31.08.2019 r. z tytułu renty socjalnej, z uwagi na osiągnięcie przychodu w danych miesiącach powyżej 70% przeciętnego wynagrodzenia. Zobowiązał K. D. do zwrotu nienależnie pobranych w tym okresie świadczeń w łącznej kwocie (...)zł.

Z nadesłanego na żądanie Sądu przez płatnika składek zestawienia przychodów osiągniętych przez K. D. w 2019 r. wynika, że jednym ze składników jego wynagrodzenia był ekwiwalent za pranie służbowej odzieży roboczej wypłacany w każdym miesiącu 2019 r. w wysokości (...)zł (k. 17).

W szczegółowych wyjaśnieniach (k. 39) płatnik wskazał, że ekwiwalent ten wypłacany jest na podstawie art. 237⁹ § 3 kodeksu pracy, pracownikom świadczącym pracę na wydziałach produkcyjnych, z uwagi na brak możliwości zorganizowania prania i naprawy odzieży roboczej. Ekwiwalent wypłacany jest miesięcznie, po upływie miesiąca kalendarzowego, w którym pracownik dokonał prania odzieży we własnym zakresie. Pracodawca może wstrzymać wypłatę ekwiwalentu, gdy pracownik przez cały miesiąc nie świadczył pracy, niezależnie od przyczyn nieobecności.

Ze stanowiska organu rentowego (k. 28-29) wynika, że w przypadku pomniejszenia przychodów K. D. w każdym miesiącu roku 2019 o kwotę (...)zł z tytułu ekwiwalentu za pranie odzieży roboczej, przekroczenie dopuszczalnego przychodu wystąpiłoby tylko w maju 2019 r.

Sąd zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 o rencie socjalnej (t. j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1300 ze zm.) prawo do renty socjalnej zawiesza się w razie osiągnięcia przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego. W myśl ust. 2, za działalność podlegającą obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, o której mowa w ust. 1, uważa się zatrudnienie, służbę, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4 i 6 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, lub inną pracę zarobkową albo prowadzenie działalności pozarolniczej.

Jak stanowi ust. 5, prawo do renty socjalnej ulega zawieszeniu w razie osiągania przychodu innego niż wymieniony w ust. 1-4, zaliczonego do źródeł przychodów podlegających opodatkowaniu na zasadach określonych w art. 27 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2012 r. poz. 361, ze zm.), z zastrzeżeniem art. 9 ust. 1 i 2, lub osiągania przychodów z tytułu umowy najmu, podnajmu, dzierżawy, poddzierżawy lub innych umów o podobnym charakterze, opodatkowanych na podstawie przepisów o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiągniętych przez osoby fizyczne.

Na podstawie art. 10 ust. 6 ustawy o rencie socjalnej, prawo do renty socjalnej zawiesza się za miesiąc, w którym zostały osiągnięte przychody w łącznej kwocie wyższej niż 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za

kwartał kalendarzowy ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego do celów emerytalnych. Zawieszenie prawa do renty socjalnej trwa jedynie przez okres osiągnięcia przychodów. W razie zaprzestania uzyskiwania przychodów prawo do renty socjalnej podlega przywróceniu.

W myśl przepisów podatkowych ekwiwalent pieniężny za pranie odzieży roboczej jest przychodem ze stosunku pracy i jako taki powinien być - co do zasady - opodatkowany. Jednak w pewnych przypadkach taki przychód może korzystać ze zwolnienia podatkowego. Będzie tak wówczas, gdy spełni warunki określone w art. 21 ust. 1 pkt 11 ustawy z 26.7.1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 200 ze zm.). Z przepisu tego wynika, że wolne od podatku są świadczenia rzeczowe i ekwiwalenty za te świadczenia, przysługujące na podstawie przepisów o bezpieczeństwie i higienie pracy, jeżeli zasady ich przyznawania wynikają z odrębnych ustaw lub przepisów wykonawczych wydanych na podstawie tych ustaw. Ekwiwalent za pranie odzieży roboczej spełnia te wymagania. Przy czym organy podatkowe podkreślają, że z możliwości zwolnienia podatkowego korzystają tylko takie ekwiwalenty, które uwzględniają koszty faktycznie poniesione przez pracownika.

Wypłacany w zakładzie pracy ekwiwalent odzwierciedla koszty prania poniesione przez pracownika. Ponadto uwzględnia nieobecności w pracy wpływające na faktyczne utrzymanie odzieży w czystości.

Natomiast w kwestii oskładkowania świadczeń ze stosunku pracy obowiązuje zasada, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe stanowi przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, osiągnięty przez pracowników u pracodawcy z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy. Wyjątki od tej zasady wymienia rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18.12.1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 1949 ze zm.), wskazując, że oskładkowaniu nie podlega m.in. wartość świadczeń rzeczowych wynikających z przepisów o bezpieczeństwie i higienie pracy oraz ekwiwalenty za te świadczenia wypłacane zgodnie z przepisami wydanymi przez Radę Ministrów lub właściwego ministra, a także ekwiwalenty pieniężne za pranie odzieży roboczej, używanie odzieży i obuwia własnego zamiast roboczego.

Zdaniem Sądu Najwyższego (wyrok z 19.04.2017 r. sygn. II UK 198/16) objęte przepisami cytowanego rozporządzenia zwolnienie składkowe dotyczące ekwiwalentu za pranie odzieży roboczej nie wymaga - w przeciwieństwie do przepisów podatkowych - aby wartość takiego ekwiwalentu była kalkulowana równie skrupulatnie jak w przypadku zwolnienia podatkowego. W ocenie Sądu Najwyższego, takie świadczenia nie stanowią podstawy wymiaru składek ubezpieczeniowych tylko jako ekwiwalenty pieniężne za pranie odzieży roboczej, które wymienione jest w § 2 ust. 1 pkt 6 - wydanego na podstawie upoważnienia przewidzianego w art. 21 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych - rozporządzenia z 18.12.1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, jako rodzaj przychodów wynikających z przepisów o bezpieczeństwie i higienie pracy. Wskazaną regulację należy pojmować więc niezależnie od unormowania art. 21 ustawy o podatku dochodowym, gdyż jedynym źródłem wyłączenia tych przychodów z podstawy wymiaru składki na ubezpieczenia pozostaje § 2 cyt. rozporządzenia. Niewątpliwie z tym przepisem koresponduje art. 237⁹ § 3 kodeksu pracy, zawierający nieskonstruowane w przepisach z zakresu ubezpieczenia społecznego, legalne określenie tego źródła przychodu jako ekwiwalent o charakterze pieniężnym, odpowiadający kosztom, które poniósł pracownik.

Zdaniem SN ekwiwalent powinien odpowiadać kosztom, które poniósł pracownik. Natomiast ustalenie, że kwota wypłacana przez pracodawcę jako ekwiwalent nie jest dokładnie równa poniesionym kosztom, uwzględnia zarówno sytuację, w której jest wyższa aniżeli koszt rzeczywisty oraz jest od tego kosztu niższa i pracownik mógłby żądać pokrycia poniesionego wydatku w całości. Żaden z tych przypadków nie ma wpływu na ocenę świadczenia kompensującego poniesiony przez pracownika koszt prania odzieży roboczej z perspektywy ubezpieczeń społecznych, ponieważ zachowany jest cel i istota umieszczenia tych wypłat w katalogu wyłączeń przewidzianych w § 2 ust. 1 rozporządzenia. Nie istnieje uzasadnienie do włączenia takiego świadczenia do podstawy wymiaru składki, która w konsekwencji nie posłuży do obliczenia wysokości świadczenia emerytalnego i rentowych.

W myśl art. 138 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS (t. j. Dz.U. 2020 r., poz. 53 ze zm.) osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu. Jak stanowi ust. 2 pkt 1, za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania.

Jak wykazano powyżej, organ rentowy błędnie przyjął, iż zaistniały okoliczności powodujące zawieszenie prawa do renty socjalnej przysługującej odwołującemu w lutym i sierpniu 2019 r. Wobec powyższego nie ma podstaw do zastosowania przytoczonych przez organ rentowy przepisów. Zasadne jest natomiast zawieszenie prawa do renty socjalnej za maj 2019 r., gdyż w tym miesiącu zostały osiągnięte przychody w łącznej kwocie wyższej niż 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego do celów emerytalnych. Przy czym nie ma znaczenia wysokość tego przekroczenia.

Z powyższych względów Sąd Okręgowy uznał, że zaskarżoną decyzję należało zmienić i na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł, jak w sentencji w pkt. 1. Dalej idące odwołanie (co do zwrotu renty socjalnej za maj 2019 r.) należało oddalić na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. (pkt 2).

sędzia Danuta Poniatowska